

INDICE HISTORICO ESPAÑOL
FASCÍCULO 408 - VOLUMEN 21
Año 2018 - Número 21

BASSEGODA, Bonaventura; DOMÈNECH, Ignasi (eds.). *Col·leccionistes, antiquaris, falsificadors i museus. Noves dades sobre el patrimoni artístic de Catalunya al segle XX.* Barcelona: Publicacions i Edicions de la Universitat de Barcelona, 2016. 222 pàgs. [17 x 24].

El treball que aquí ressenyem és el volum número 21 de la Col·lecció “Memoria Artium”, que des de la seva aparició pretén recollir i difondre investigacions inèdites, sovint molt diverses, sobre la història de l’art. Concretament, aquest recull les ponències presentades a la “4t Jornada sobre el mercat de l’art, col·leccionisme i museus”, organitzada conjuntament per la Universitat Autònoma de Barcelona i el Consorci del Patrimoni de Sitges, que tingué lloc el passat 16 d’octubre de 2015. L’objectiu de la trobada, com el de les anteriors, era servir de punt de contacte entre professionals de procedències molt diverses –universitats, museus, fundacions, agents de comerç o simples afeccionats– per a intercanviar opinions i recerques sobre el món fascinant i variat del col·leccionisme d’art.

L’obra s’inicia amb un estudi de Gemma AVINYÓ, i Jaume BARRACHINA sobre els germans Junyer Vidal i la falsificació de pintura gòtica a Catalunya al primer terç del segle XX, que resulta d’un gran interès atès que aporta nova llum sobre un tema, les falsificacions, encara poc tractat. Aquests germans, que posseïen una important col·lecció d’art i contactes en el món artístic (per exemple: foren amics personals de Picasso a la seva joventut) aconseguiren introduir un important nombre d’obres excessivament restaurades o directament falsificades als mercats d’art de l’època. De fet, mercès a la qualitat del seu treball no foren descoberts en vida i, encara ara, nombroses de les seves falsificacions, disperses per múltiples col·leccions, són considerades obres originals pels seus propietaris. Santi BARJAU ens introdueix en el quasi desconegut món del col·leccionisme de cartells a Catalunya. Bàsicament, fa un inventari, no definitiu, dels diversos col·leccionistes d’aquesta mena d’objectes d’art que hi ha hagut a Catalunya des de finals del segle XIX fins a l’actualitat. La seva conclusió més interessant és que, fins a dates relativament properes, pràcticament no hi ha hagut venedors especialitzats; alhora que l’evolució més habitual d’aquesta mena de col·leccions, si no han desaparegut, ha estat passar de mans particulars a ens públics, primer museus i, més recentment, a biblioteques i arxius. Bonaventura BASSEGODA estudia el col·leccionisme de dibuixos desenvolupat pel segon vescomte de Güell, que resultà sorprenent a l’època per la temàtica triada ja que era poc, per no dir gens, habitual. Alhora, aporta interessants informacions sobre la col·lecció a partir de les dades proporcionades per la documentació conservada de les dues exposicions que en féu als anys quaranta del segle XX: una al novembre del 1944 i l’altra al gener del 1949. Clara BELTRÁN aprofundeix sobre l’activitat com a antiquari de Celestí Dupont (1859-1940), que fou un dels més actius a la Catalunya de finals del segle XIX i principis del XX, ja que tingué accés a obres cabdals de l’art del país, fonamentalment

d'època medieval. Cal destacar la breu aproximació a algunes de les peces que passaren per les seves mans i la situació actual en què es troben. Sílvia CARBONELL ens descriu la formació dels museus tèxtils a Catalunya. Aquest ha estat un col·leccionisme relativament tardà, atès que les primeres notícies daten del darrer quart del segle XIX. Tanmateix, no ha estat minoritari, ja que s'ha vist potenciat pel fet que en ser Catalunya la principal fàbrica tèxtil d'Espanya la recol·lecció de teixits es veié afavorida tant pels afanys purament col·leccionistes com pel fet que eren vistos com a font d'inspiració per a noves creacions. D'aquí l'interès institucional per aquesta mena de béns. Eduard VALLÈS i Isabel CENDOYA, en canvi, centren la seva participació en la descripció del contingut i vicissituds del llegat fet a la ciutat de Barcelona per Lluís Garriga Roig (1880-1939). El principal interès d'aquest estudi prové del fet que és el primer text monogràfic dedicat a la figura d'aquest col·leccionista, el llegat del qual i la quasi rocambolesca història de com passa a mans públiques mai ha estat estudiat en conjunt. Finalment, Pepa VENTURA investiga sobre l'origen del Museu Abelló, un col·lecció molt vinculada al seu creador, l'artista polifacètic Joan Abelló i Prat. Curiosament, aquest pogué satisfer la seva enorme passió col·leccionista mercès a la seva vocació per la pintura i la venda de la seva obra. És a dir, curiosament fou la dispersió de les seves creacions fou allò que li permeté crear una col·lecció de gran valor històric i artístic, actualment conservada a l'esmentat museu de la seva vila nadiua de Mollet del Vallès.

En general aquesta mena de treballs miscel·lanis agrupen articles de dimensions i interès molt desigual. Fins i tot, més sovint que no voldríem, poc o gens tenen a veure en la temàtica i valor del contingut uns articles amb els altres. No obstant això, i en aquest cas sens dubte cal reivindicar la tasca feta pels editors, el conjunt de treballs s'encavallen els uns amb els altres d'una manera quasi natural, sense produir cap mena de dissonància. Això, sens dubte, és molt d'agrair en una lectura que, pel seu caràcter específic i tècnic, no és gens fàcil per a persones alienes. El resultat final és una magnífica visió de conjunt del món del col·leccionisme des de finals del segle XIX fins a mitjan segle XX i de la gran relació que sempre existeix entre una col·lecció i el seu creador.

LLUÍS JAUME BUSCATÓ I SOMOZA
(Doctor en Història – Girona)

Traducción de la reseña anterior:

El trabajo que aquí se reseña consiste en el volumen 21 de la colección “Memoria Artium”, que desde su aparición recoge y difunde investigaciones inéditas, a menudo muy diversas, sobre la historia del arte. Concretamente, éste recoge las ponencias

presentadas en la “4t Jornada sobre el mercat de l’art, col·leccionisme i museus”, organizada conjuntamente por la Universitat Autònoma de Barcelona y el Consorci del Patrimoni de Sitges, que tuvo lugar el pasado 16 de octubre de 2015. El objetivo del encuentro, como el de los anteriores, era servir de punto de contacto entre profesionales de procedencias muy diversas –universidades, museos, fundaciones, agentes de comercio o simples aficionados- para intercambiar opiniones e investigaciones sobre el mundo fascinante y variado del coleccionismo de arte.

La obra se inicia con un estudio de Gemma AVINYÓ, y Jaume BARRACHINA sobre los hermanos Junyer Vidal y la falsificación de pintura gótica en Cataluña durante el primer tercio del siglo XX, que resulta de gran interés debido a que aporta nueva luz sobre un tema, las falsificaciones, todavía poco tratado. Estos hermanos, que poseían una importante colección de arte y contactos en el mundo artístico (por ejemplo: fueron amigos personales de Picasso en su juventud) consiguieron introducir un importante número de obras excesivamente restauradas o directamente falsificadas en los mercados de arte de la época. De hecho, gracias a la calidad de su trabajo no fueron descubiertos en vida y, aún en la actualidad, numerosas falsificaciones suyas, dispersas en múltiples colecciones, son consideradas obras originales para sus propietarios. Santi BARJAU nos introduce en el casi desconocido mundo del coleccionismo de carteles en Cataluña. Básicamente, hace un inventario, no definitivo, de los diversos coleccionistas de este tipo de objetos de arte que ha habido en Cataluña desde finales del siglo XIX hasta la actualidad. Su conclusión más interesante es que, hasta fechas relativamente próximas, prácticamente no ha habido vendedores especializados, a pesar de que la evolución más habitual de este tipo de colecciones, si no han desaparecido, han pasado de manos de particulares a entidades públicas, primero museos, y más recientemente, a bibliotecas y archivos. Bonaventura BASSEGODA estudia el coleccionismo de dibujos desarrollado por el segundo vizconde de Güell, que resultó sorprendente en la época por la temática elegida ya que era poco, por no decir nada, habitual. Asimismo, aporta interesantes informaciones sobre la colección a partir de los datos proporcionados por la documentación conservada de las dos exposiciones que hizo en los años cuarenta del siglo XX: una en noviembre de 1944 y otra en enero de 1949. Clara BELTRÁN profundiza sobre la actividad como anticuario de Celestí Dupont (1859-1940), que fue uno de los más activos en la Cataluña de finales del siglo XIX y principios del XX, ya que tuvo acceso a obras capitales de arte del país, fundamentalmente de época medieval. Debemos destacar la breve aproximación a algunas de las piezas que pasaron por sus manos y la situación actual en la que se encuentran. Silvia CARBONELL nos describe la formación de los museos textiles en Cataluña. Este ha sido un coleccionismo relativamente tardío, debido a que las primeras noticias se fechan en el último cuarto del siglo XIX. Además, no ha sido minoritario, ya que se ha visto potenciado por el hecho de que Cataluña al ser la principal fábrica textil de España, pudo recoger tejidos gracias a los afanes puramente coleccionistas, debido a que eran vistos como fuente de inspiración para nuevas creaciones. De aquí el interés institucional por este tipo de bienes. Eduard VALLÈS e Isabel CENDOYA, en cambio, centran su participación en la descripción del contenido y vicisitudes del legado hecho a la ciudad por Lluís Garriga

ÍNDICE HISTÓRICO ESPAÑOL

ISSN: 0537-3522

CEHI- Universitat de Barcelona (gener 2018)

Roig (1880-1939). El principal interés de este estudio se encuentra en que es el primer texto monográfico dedicado a la figura de este coleccionista, el legado del cual y la casi rocambolesca historia de como pasó a manos públicas nunca ha sido estudiado en conjunto. Finalmente, Pepa VENTURA investiga el origen del Museu Abelló, una colección muy vinculada a su creador, el artista polifacético Joan Abelló i Prat. Curiosamente, este pudo satisfacer su enorme pasión coleccionista gracias a su vocación por la pintura y la venta de su obra. Es decir, curiosamente fue la dispersión de sus creaciones lo que le permitió crear una colección de gran valor histórico y artístico, actualmente conservada en el mencionado museo de su villa natal Mollet del Vallés.

En general este tipo de trabajos misceláneos agrupan artículos de dimensiones e interés muy desigual. E incluso, más a menudo de lo que querríamos, poco o nada tienen que ver con la temática y valor de contenido unos artículos con los otros. No obstante, y en este caso sin duda debemos reivindicar la tarea realizada por los editores, el conjunto de trabajos se solapan unos con otros de un modo casi natural, sin producir ningún tipo de disonancia. Esto, sin duda, es de agradecer en una lectura que, por su carácter específico y técnico, no resulta nada fácil para personas ajenas. El resultado final consiste en una magnífica visión de conjunto del mundo del coleccionismo desde finales del siglo XIX hasta mediados del XX y de la gran relación que siempre existe entre una colección y su creador.

LLUÍS JAUME BUSCATÓ I SOMOZA
(Doctor en Història – Girona)